

selv om det naturligvis til en vis Grad kan forsvares med de vanskelige Brændselsforhold, som har hersket i de sidste Aar, og som vel nok vil kunne mærkes i det Aar, vi nu er inde i. Overfor denne maaske lidt for stærke Udnyttelse af Lavmoserne vil det have Betydning, at man i større Grad end nu udnytter vore Højmoser og saa vidt som muligt søger at skaane Lavmoserne.

Der er flere Ting, der taler for, at man gaar til Udnyttelse af disse store Vildmosearealer. Jeg skal saaledes nævne den Betydning, det vilde have, om vi her i Landet var i Stand til at fremstille større Mængder af Tørvestrøelse, end vi hidtil har gjort. Hvad vilde det ikke have betydet for vore Foderbeholdninger i Aar, om vi havde haft betydelige Mængder af Tørvestrøelse til Raadighed, for det er ikke alene Korn, der er for lidt af i vort Land for Tiden, der er ogsaa for lidt Foder mangfoldige Steder, og kunde man have aflastet, delvis i hvert Fald, dets Anvendelse til Strøelse ved Anvendelse af Tørvestrøelse, vilde det have haft overordentlig meget at sige. Der er egentlig ikke megen Mening i, at man Aar efter Aar fra Sverige indfører betydelige Mængder af Tørvestrøelse, naar vi har nok af det i vort eget Land. Det er ikke faa Penge, der hvert Aar gaar ud af Landet til Indkøb af denne Vare, men det vilde dog ubetinget være hensigtsmæssigere selv at fremstille den, og det vilde der ikke være det mindste i Vejen for. Det samme gør sig gældende med Hensyn til Brændselsfremstillingen. Den største Del af vort Brændsel indfører vi fra Udlandet, og det er ikke ukendt, at der har været Tale om fra Sverige at indføre betydelige Kvanta udover det normale Behov, hvad der er nævnt i Bemærkningerne til Lovforslaget. Det vilde dog efter min Mening se underligt ud at sende mange Millioner Kroner ud af Landet, hvis man kunde anvende dem til Brændselsfremstilling i vort eget Land. Der er derfor, synes jeg, god Grund til nu at erhverve disse omtrent 20,000 Tdr. Land af de to Vildmoser og søge at faa Arbejde i Gang deroppe for derved at bevare disse Penge i vort eget Land. Naturligvis kan det kun blive en forholdsvis lille Del af dem, vi beholder herhjemme, men vi staar overfor saa alvorlige Forhold i det hele, at ogsaa denne Del bør tages i Betragtning.

Foruden den egentlige Tørvefabrikation er der ogsaa Tale om at udvinde forskellige Biprodukter. Der har været nævnt

Tørvepulver, som nærmest skulde anvendes ved Teglværker og i Kalkovne, endvidere Tørvegas, Ammoniak, Tjære og mange forskellige andre Ting, som jeg i og for sig ikke har saa overmaade stor Tro til. Der har været prøvet paa Fremstilling af mange Slags Produkter, og der er maaske ogsaa dem, der har glædet sig til ad denne Vej at faa en Whiskysjus. Hidtil er det dog ikke lykkedes i stort Omfang, og jeg har, som sagt, ikke Tro til, at det skal blive til ret meget i Fremtiden. Der kan ogsaa laves Tøj af Tørv. Jeg har en Gang paa en stor Udstilling i Berlin set Tøjer, Gardiner og Gulvmaatter, der var tilvirkede af Tørv. Der skal naturligvis anvendes dertil den forholdsvis sejge Hundekødstørv. Men alle disse Biprodukter, der kan være Tale om at udvinde, tror jeg ikke, man skal fæste Opmærksomheden for stærkt ved. I det hele vil jeg advare imod, at man her giver sig til at eksperimentere for Statens Regning. Jeg tror, det vilde komme til at falde noget for kostbart ud.

Hovedsagen er altsaa, at disse Arealer anvendes til Fremstilling af Brændsel. Foruden selve Tørvenes Beskaffenhed vil Transportforholdene her komme til at spille en meget betydelig Rolle. Jeg tænker ikke her i første Linie paa den lokale Transport, thi den kan nok uden større Vanskelighed gennemføres. Der tales om i selve Mosen at grave Kanaler, som skal være farbare for dertil indrettede Pramme, og det er ogsaa muligt, om end ikke sandsynligt, at dette kan lade sig gøre. Vanskeligt kan det blive, thi det kunde tænkes, at naar først Mosen var afvandt, blev disse paatænkte Kanaler med Tiden tørre, og saa vilde Sejladserne ikke kunne gaa for sig. Alt dette maa imidlertid undersøges. Anderledes stiller det sig derimod med Tørvenes Transport til Forbrugerne. Her spiller det, jeg før anførte om denne Tørvs Beskaffenhed, en Rolle, idet den fylder meget i Forhold til dens Varmeværdi. Dette maa naturligvis bevirke, at den ikke taaler saa lang en Transport som en Tørv, hvis Varmeværdi er mere koncentreret. Hvorledes dette Spørgsmaal skal løses, ved jeg ikke. Der har været Tale om at transportere Tørvene dels pr. Bane og dels pr. Skib eller Baad ned til Limfjorden for saa at føre dem videre derfra pr. Skib til Forbrugerne. Hvis en saadan Ordning kunde gennemføres, vilde det betyde ikke saa lidt for disse Mosers Udnyttelse, thi det er en kendt Sag, at vore Jernbaner i Forvejen er stærkt belastede, og der er heller ikke Tvivl om —